

Julkaisematon kuva Sudanin sisällissodasta.

JANON monisäikeinen Afrikka

Ville Hänninen

Janon Kémi-albumi oli viime vuoden piristysruiske. Mies on kuitenkin tehnyt parinkymmenen vuoden aikana rutkasti muutakin sarjakuvaa. Kémi kutsui Janon vieraksi tämänvuotisille sarjakuvapäiville - oilkin paikallaan haastatella miestä menneistä, nykyhetkestä ja tulevaisuudesta.

43 -vuotias Jano (oikealta nimeltään Jean Le Guay) menetti sydämensä Afrikalle jo parikymmentä vuotta sitten.

- Siirtomaakauden vuoksi Afrikka on aina edustanut ranskalaisille myytistä mannerta. Itsekin tein sinne ensimmäisen retkeni 70-luvulla sulasta seikkailunhalusta, hän kertoo.

Jano julkaisi 70-luvun lopulla ja 80-luvun alussa Kébra-rotasta kertovia sarjakuvia, jotka sijoittuivat Pariisiin lähi-

öihin. Vuonna 1984 Jano matkasi sisällissodan runtelemaan Sudaniin. Kolmannella retkellä Afrikkaan hän oivalsi, että kiehtovasta maanosasta voisi tehdä sarjakuvia.

- Sudanissa oli jatkunut sota jo kaksi ja puoli kuukautta yhtäjaksoisesti. Herkkä tilanne oli minulle inspiroiva ja käänteentekevä.

- Sudanin retkellä löysin itseni. Olin ollut aina välillä pahasti yksityksissä, mutta kun tulin sudanilaisen kylän liepeille asumaan ja pystytin sinne majan, minun oli yksinkertaisesti pakko tehdä sarjakuva-albumi ja purkaa kokemukseni tarinoiksi.

Sur la piste du Bongo -albumista (1986) lähtien Janon sarjakuvat ovatkin

joitain poikkeuksia lukuunottamatta sijoittuneet Afrikkaan. Esimerkiksi Carnet d'Afrique -kuvakirja (Muistiinpanoja Afrikasta, 1989) on hupaisa. Albumissa perinteinen, kliseinen Afrikka-käsitys kohtaa modernin populaarikulttuurin, joka ulottaa lonkeronsa kaikkialle.

- Eräässä kuvassa rynnistää innostunut poika, jolla on upouusi sähkökitara. Hän ei tosin tee sillä mitään, sillä kylässä ei ole sähköjä, mutta on yhtä kaikki onnellinen...

- Yritin kirjassa kertoa, miten tärkeitä perinteet ovat afrikkalaisille. Moderni ja traditionaalinen limittyvät toisiinsa jännittävällä tavalla.

En halunnut tulla luokitelluksi mieheksi, joka tekee vakavia, miltei kansantieteellisiä tarinoita Afrikasta. Siksi tein Kémi-albumin, joka on puhdasta hauskanpitoa.

Parhailaan Jano tekee uutta tarinaa portugalilaisista meriurhoista matkalla Intiaan.

"Maidän Afrikkamme"

Jossain vaiheessa Jano kyllästyi omaan julkaisuuskuvaansa.

- En halunnut tulla luokitelluksi mieheksi, joka tekee vakavia, miltei kansantieteellisiä tarinoita Afrikasta. Siksi tein Kémi-albumin, joka on puhdasta hauskanpitoa.

- Albumin tapahtumat sijoittuvat Kémilantiin, joka on ei-missään. Se on kuin teatteri, johon sijoitetaan erilaisia pikku tarinoita. Halusin tehdä sarjakuvan, joka näyttää lapsille tarkoitetulta, mutta on todellisuudessa aikuisempaan makuun.

Kémi (Jalava, 1998) on hulvatonta ilottelua, joka ammentaa vanhoista Warner Bros -animaatioista ja slapstick-komedioista. Toisaalta Jano kommentoi ruutujen välissä varsin kyynisesti kehitysyhteistyötä.

- Kriitikkinä on peräisin afrikkalaisilta itseltään. Mikään kansa ei halua, että heille heitetään omantunnon tilkkeiksi almuja ja riisipusseja, jos asiat jäävät muuten yhtä sekaisiksi kuin ennenkin, Jano lataa.

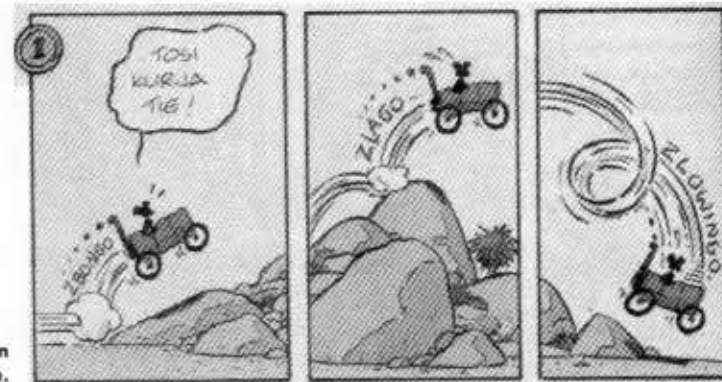
Maanosan yleiset kehitysnäkymät kirvoittavat Janolta lisää kommentteja.

- Minulla ei ole tarjota näkemysteni pohjaksi kansa- ja taloustieteellistä analyysiä. Minusta tuntuu kuitenkin, että siinä missä muut kolmannen maailman maat ovat selviämään päin, monissa Afrikan maissa kehitys vain menee alas-päin.

Wallaye -kuvakirja (Allahin nimeen, 1986) kertoo Janon kiinnostuksesta ja arvostuksesta islamilaisuutta kohtaan.

- Olen ateisti, mutta minusta islaminuskoa parjataan länsimaissa aivan liiaksi. Islamilaisuudesta tulee kauempaa vaikutelma Iranin ja muiden tiukan linjan maiden vuoksi. Mustassa Afrikassa islam on pehmeämpää: se on osa kulttuuria, tekijä joka yhdistää hajanaiset heimot ja kylät toisiinsa, hän kertoo.

Afrikkalaiset itse ovat yleensä pitäneet Janon sarjakuvista. He ovat oudoksuneet tapaa esittää ihmiset eläin-

Vauhdin hurmaa.

hahmoisina, mutta itse asiasisältö on hyväksytty.

- Paras kohtelaisuus, minkä olen koskaan saanut, kuului: "Afrikka, jota kuvaat, on maidän Afrikkamme!", Jano hehkuttaa.

Tekellä animaatio bluesmestarista

Tällä hetkellä Jano tekee ranskalaiseen L'Echo des Savanes -lehteen sarjakuvaa, joka kertoo siitä, kun portugalilaiset maailmanvalloittajat lähtevät kohti Intiaa 1400-luvulla.

- He harhailevat ympäri maailmaa ja törmäävät Afrikan ja Aasian eri kulttuureihin. Niin kuin arvaatte, väärinymmärryksiltä ei voi välttyä.

Matkat ovat siis innoittaneet pitkää, romuluisen rokkarin näköistä miestä aina uusiin tarinoihin. Nyt Jano valmis-

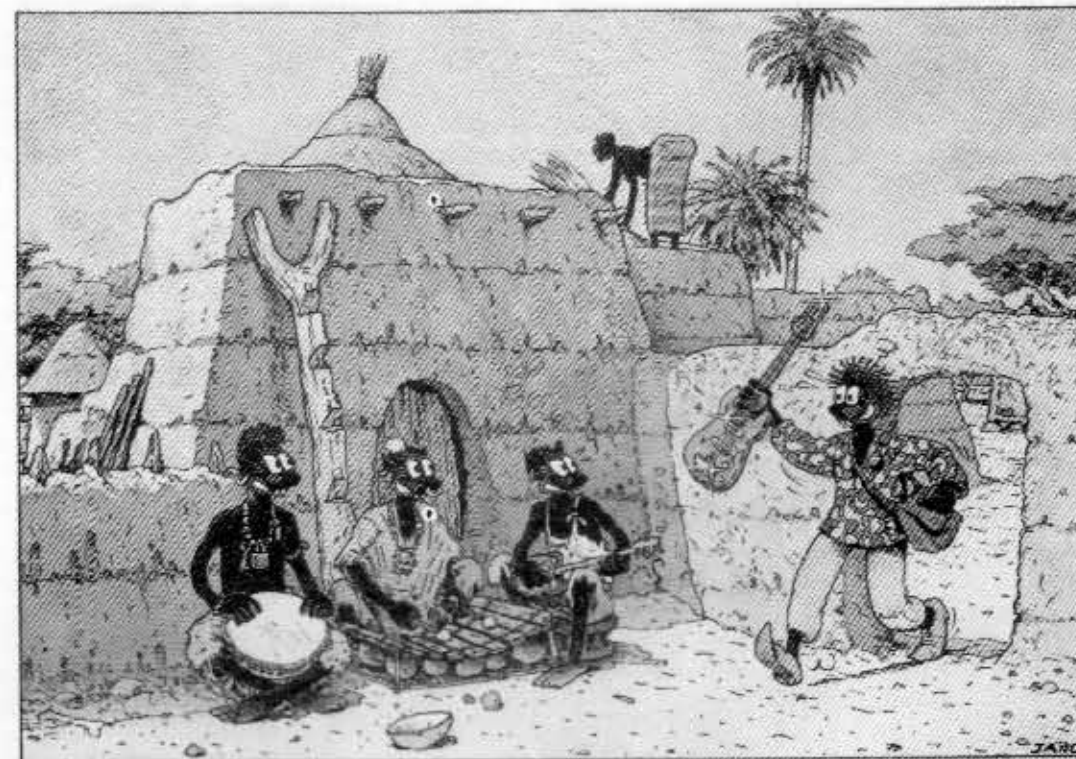
telee kuitenkin aivan toisenlaista projektia.

- Haemme parhaillaan rahoitusta keskipitkälle animaatiolle, joka kertoo blues-legenda Robert Johnsonista. Hän on myyttinen hahmo, joka matkusti kulkurina kylästä toiseen kitara selässään ja keräsi soitollaan rahaa ihmisiltä...

- Johnson on minulle tärkeä ihminen. Kun olin nuori, en kuunnellut oikeastaan koskaan punkkia, vaan otin alusta lähtien askelen taaksemmas. Rolling Stones ja vanhat blues-muusikot... AHH!

Animaatio on tarkoitus toteuttaa muiden Janon töiden tapaan eläinhahmoilla. Mutta mikä eläin Johnson sitten on?

- Kissa. Tai siis panterri. Hän oli ensimmäinen musta panterri, lohkaisee Jano ja virnistää poikamaisesti. ■

Mies ja upouusi kitara.